

İyimser Gelecek

153 düşünür dünyanın neden iyiyeye gideceğini yazdı

Editör: John Brockman

Çev. Ergin Bulut, Mehmet Evren Dinçer
NTV Yayınları, 2009

Çağımızın geniş iletişim imkânları, dünyanın değişik yerlerinde ya da küresel ölçekte yaşanan pek çok sorundan haberdar olmamızı sağlıyor. Bu durumun sayısız faydasını sıralayabiliriz. Ancak muhtemelen bazı olumsuz yönleri de var. Örneğin dünyanın geleceğine ilişkin kötümser bir bakış açısının gelişiyor olması. Felaket ya da facia haberleri gibi kötü haberler her zaman iyi haberlerden daha fazla ilgi çekiyor, dolayısıyla da iyi haberler daha az konu ediliyor. Öyle ki dünyanın sonunun yaklaştığı fikrine kapılmak hiç de zor değil. Ancak dünyanın geleceği için bir şeyler yapma güdüsünü besleyecek duygu, kötümserlik değil ancak iyimserlik olabilir. Nitekim aslında gezegenimizin ve insanlığın sorunlarını çözmeye yönelik "bir şeyler" yapmaya çalışanlar dünya kamuoyunun büyük oranda kötümser olduğu pek çok konuda bilgilerinden ve deneyimlerinden yola çıktıkları bir iyimserlik içindedir. Çevirisi 2009'da NTV Yayınları'ndan çıkan *İyimser Gelecek* kitabı, toplam 153 düşünürün "dünyanın neden iyiyeye gideceğini" anlattıkları ilginç, zengin ve aynı zamanda iç açıcı bir derleme. Çoğu, alanlarında adını duyurmuş bilim insanları olan yazarlar arasında başarılı yazar ve editörler, sanatçılar, sanat yapımcıları, girişimciler ve işadamları da bulunuyor.

John Brockman'ın editörlüğünde hazırlanan kitap, Dünya Soru Merkezi adlı projenin bir ürünü. Bu proje kapsamında, Brockman'ın ya da muhataplarından birinin aklına "gece yarısı gelen" bir soruya katılımcıların verdikleri cevaplar Edge Vakfı'nın her yıl yaptığı bir yayımla kamuoyuyla paylaşılıyor. Cevapları *İyimser Gelecek* kitabını oluşturan 2007 yılının Edge sorusu ise şu: "Bir faaliyet ve bir zihin durumu olarak bilim, temelde iyimserdir. Bilim, bazı şeylerin nasıl çalıştığını bulur ve dolayısıyla daha iyi çalışmasını sağlar. Haberlerin çoğu ya iyi haberdir ya da derinleşen bilgi ve eskiye göre daha verimli ve güçlü hale gelmiş araç ve tekniklerle daha iyi hale getirilebilir. Artık sınırlarına gelen bilim, çok daha iyi sorular soruyor. Hangi konuda iyimsersiniz? Neden? Bizi şaşırtın!".

Kitaba katkı sunan yazarların ortaya koydukları bakış açıları zengin bir çeşitlilik gösteriyor. Kimi çevre, kimi dünya barışı, kimi eğitim, kimi sağlık, kimi demokrasi kimiye ekonomi konusunda iyimser. Kimi her şeyin kuramına ulaşılabileceğini kimi ulaşamayacağını düşündüğü için, kimiye sırf iyimserliğin parlak bir geleceği olduğunu düşündüğü için iyimser. Daniel C. Dennet'in giriş kısmında belirttiği gibi tüm bu fikirlerdeki ortak payda bilgi. Bu, kitaptaki tüm iyimser beklentilerin sağlam kanıtlara dayanan ve gerçekleştirme ihtimali yüksek beklentiler olması anlamına gelmiyor. Bu, buradaki beklentilerden içi boş olanların bile ancak bilgiyle deneyip sınanınca elenebileceği anlamına geliyor. Yani bir bakıma bu yaklaşımların hepsi bilimsel yaklaşımlar.

Yazarlar sadece dünyanın geleceğine ilişkin iyi beklentilerini sunmakla kalmıyor aynı zamanda beklenti sundukları konuda faydalı olacağını düşündükleri önerilerde de bulunuyorlar. Uzmanı ya da en azından bilgi sahibi oldukları konularda fikir beyan ettikleri için yazıları iyimserliklerine dayanak sayılabilecek bilgiler de içeriyor. Bu anlamda kitap aynı zamanda hoş bir genel kültür derlemesi. Dünyanın geleceğine dair biraz da iyimser fikirler dinlemek hem de bunları parlak düşünürlerden duymak isteyenlere, dünyayı daha iyi bir yer haline getirme konusunda katkı sunmaya motive etmesi dileğiyle öneriyoruz.

Kitabın en hoş yanlarından biri, insan doğa ilişkisini ve özellikle de doğanın çocuklar ve gençler üzerindeki sağaltıcı etkisini, bilimsel veriler ışığında anlatırken duygulara hitap eden şiirsel bir üsluptan ustaca yararlanılması. Bu üslup hem akıcılığı sağlıyor hem de okura konunun önemini anlatmakta etkili oluyor. Kitabını Lao-Tzu'dan Thoreau'ya, Van Gogh'tan Rachel Carson'a kadar bilim, felsefe ve sanat tarihindeki çok çeşitli kişilerden alıntılarla süsleyen Louv, kitap boyunca bırakmadığı iyimser tonuyla okura eyleme geçme motivasyonu sağlıyor.

Louv kitabın sonunda bulunan arazi rehberinde çocukların ve gençlerin doğayla olan ilişkilerini iyileştirmek için yaşamın çeşitli alanlarını hedef alan 100 eylem önerisinde bulunuyor ve okuru doğaya dönüş hareketine katılmaya davet ediyor. Doğayla iç içe yaşadığı kendi çocukluğunu hasretle ananlara, çocuklarının ve doğanın daha iyi bir geleceğe sahip olması için yapabilecekleri konusunda bir kılavuz olacak bu kitabı beğenimize sunuyoruz.

John Brockman

John Brockman kariyerinde avangart sanat dünyasına, bilime, kitaplara, yazılıma ve İnternet'e yer vermiş bir sanat yapımcısı. 1960'larda "intermedia (ortamlararası)" terimini ortaya attı ve sanatta, tiyatrodan ve ticarete "ortamlararası kinetik çevreler"e öncülük ederken bir yandan da General Electric, Columbia Pictures, Scott Paper, Pentagon ve Beyaz Saray gibi önemli kurumlara da danışmanlık yaptı.

1973'te Brockman Inc. adlı, kurgusal olmayan konularda uzmanlaşan uluslararası yazın ve yazılım ajansını kurdu. Brockman aynı zamanda kâr amacı gütmeyen bir kuruluş olan Edge Vakfı'nın kurucusu ve "üçüncü kültür" dediği şeyin liderleri saydığı dünyanın çok sayıda parlak düşünürleri tarafından uç bilimsel gelişmelerin tartışıldığı ve kamu-

oyunun beğenisini kazanan Edge'in (www.edge.org) de editörü.

Yazarlığını ve/veya editörlüğünü yaptığı eserlerden bazıları şunlar: *By the Late John Brockman; The Third Culture; Digerati: Encounters with the Cyber Elite; The New Humanists: Science at the Edge; Curious Minds: How a Child Becomes a Scientist (Meraklı Zihinler, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, 2007); Intelligent Thought: Science versus the Intelligent Design Movement.* Brockman ayrıca Edge'in yıllık sorusuna verilen cevaplarla hazırlanan bir kitap dizisinin editörlüğünü yapıyor: *What We Believe but Cannot Prove (Kanıtı Olmayan Gerçekler, NTV Yayınları, 2010); What Is Your Dangerous Idea? (Senin Tehlikeli Fikrin Ne?, Pegasus Yayınları, 2009); ve What Are You Optimistic About? (İyimser Gelecek, NTV Yayınları, 2009)*

Solucanlara Piyano Çalan Adam

Bilim ve bilimcilerin dünyasında gezintiler

Sargun A. Tont
NTV Yayınları, 2010

Bilimin sürecinin ya da sonuçlarının yaşamla ilişkisini göstermek ve bilim insanlarının diğer bütün insanlara benzeyen yönlerini anlatmak popüler bilim kitaplarında sıkça rastladığımız yöntemler. Ancak bir popüler bilim kitabı içine insan kültürünün ayrılmaz parçaları olan edebiyat ve sanatı da katarsa ortaya bir genel kültür hazinesi çıkması kuvvetle muhtemel. Popüler bilimin usta kalemi Sargun Ali Tont'un NTV Yayınları'ndan geçtiğimiz Haziran ayında çıkan kitabı *Solucanlara piyano çalan adam* tam da böyle bir eser. Kitap, yazarın, çoğunun TÜBİTAK Bilim ve Teknik, Atlas, Outdoor, Bilim ve Ütopya dergilerinde yayınlanan yazılarının bazen harmanlanmış, bazen uzatılmış, bazen birleştirilmiş ve güncelleştirilmiş şekli olduğunu söylediği bağımsız yazılardan oluşuyor.

Tont özellikle yaşam bilimleri ve doğa tarihi alanındaki engin teknik bilgisi ve genel kültüründen yararlanarak bizi bilimin dün ve bugünü arasında keyifli yolculuklara çıkarıyor. Müspet bilimlerle beşeri bilimler arasındaki "iki kültür" sorunundan "Murphy yasaları"na, toplumsal sorunlarımızdan bilim-sanat etkileşimlerine kadar pek çok konuda akıcı ve renkli dili ve mizahi anlatımıyla bir solukta okunacak bir derleme sunuyor. Yazar, önsözde belirttiği gibi, yazılarında

Sargun Ali Tont

Sargun Ali Tont, Robert Kolej ve Oregon State University'de okudu. Uzmanlık alanını deniz ekolojisi olan Tont, 19 yıl California University'nin San Diego kampusunda araştırmacı ve öğretmen olarak çalıştı. Bu üniversitede "Denizin Bilimi ve Şiiri" ve "Çevre ve İnsan" adlı dersleri başlatan Tont'un, *Science*, *Nature*, *Journal of Geophysical Research* gibi bilimsel dergilerde 30'a yakın makalesi yayımlandı. 1992'de anavatanına döndükten sonra 2009'a kadar Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde ekoloji dersleri veren Tont'un *Sulak Bir Gezegenden Öyküler* ve *Nereden Geliyorsunuz? Kuzeyden* adlı 2 kitabı var. Halen Işık Üniversitesi'nde ders veriyor.

Bunlara ilaveten *Atlas*, *Gezi*, *Outdoor*, *Bilim ve Ütopya* ve *Tübitak Bilim-Teknik* dergileri için çok sayıda popüler bilim makaleleri yazan Tont halen *NTV Bilim* dergisinde Bilimce köşesini yazmaktadır.

Aldo Leopold, Charles Darwin, Konrad Lorenz ve Eric Kandel gibi bilim (ve sanat-edebiyat) tarihinden renkli kişilikleri de konu ediyor. Fuzuli'nin *Gül Kasidesi*'ne göndermeyle başlayıp gülden DNA izole etme deneyimiyle devam eden, "Şu garibe bir paradigma, abi!"; "İmambayıldının patentini" gibi başlıklar taşıyan yazılar bilimin renkli ve keyifli yüzüne, bilim insanlarının her biri ayrı bir hikaye olan yaşamlarına dair küçük kesitler ve bunlar arasında kurulan ilginç bağlantıları içeriyor. Yazar bilimle olduğu kadar sanatla ve sanat tarihiyle de ilgili olduğu için bilim-sanat etkileşimlerine, bilim insanı sanatçılar ve sanatçı bilim insanlarının yaşamlarına dair ilginç ayrıntılar da sunuyor. Dahası her ikisi de insan yaşamının önemli parçaları olan ve yaşamla doğrudan ilintili olan bilim ve sanatı yazılarını da büyüleyici biçimde harmanlıyor. Yazar ayrıca ustası olduğu popüler bilim yazısına ilişkin birkaç yazısına da yer veriyor. Tont'un hayat dolu ve iyimser yaklaşımıyla yazdığı yazıların okurlarımıza keyif vermesi ve özellikle genç okurlarımızı bilime ısındırması ve heveslendirmesi dileğiyle...

Nanoteknoloji ve Nano-Malzeme Süreçleri

Editörler: Doç. Dr. Tarık Baykara,
Doç. Dr. Volkan Günay, Doç.
Dr. Emel Musluoğlu
TÜBİTAK MAM Malzeme Enstitüsü, 2010
Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2009

Ülkemizde pek çok alanda olduğu gibi son yılların en popüler alanlarından nanoteknolojide de çeşitli bilimsel çalışmalar yapılıyor. Çağın teknolojilerinden biri sayılan nanoteknoloji araştırmalarının yoğun olarak yapıldığı kurumlardan biri olan TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi Malzeme Enstitüsü bu konudaki bilimsel çalışmalarını tanıttığı *Nanoteknoloji ve Nano-Malzeme Süreçleri* adlı bir kitap yayımladı.

Nanoteknolojilerle ilgili genel bir girişle başlayan ilk bölüm ilgili tanımlamaları, tarihçeyi ve çağdaş gelişmeleri ele alıyor. Bu kısımda ayrıca nanoteknolojilerin ülkemizdeki genel durumu da ortaya konuyor. TÜBİTAK MAM Malzeme Enstitüsü'nün uzun yıllardır sürdürdüğü nanoteknoloji çalışmalarına ve projelerine ana hatlarıyla değiniliyor. "Nanoteknoloji ve Nanoyapılı Malzemeler" ile "İşlevsel Nano Yapılı Kaplama Malzemeleri" başlıklı ikinci ve üçüncü bölümlerde Malzeme Enstitüsü İşlevsel Kaplamalar Proje Grubu'nun gerçekleştirdiği ve nano-boyutlu tozların sentezlenme tekniklerini işleyen çalışmalar ve bu grup tarafından gerçekleştirilen kaplama çalışmaları, seramik membran ve sol jel kaplama yöntemi kapsamındaki sonuçlara yer veriliyor. Nano-yapılı malzeme süreçlerinde önemli konuların başında gelen "nano-gözenekli malzemeler" ve "nanokompozitler" kapsamındaki çalışmalar, ilgili deneysel verileri ve sonuçlarıyla birlikte "Nano-gözenekli malzemeler" başlıklı üçüncü bölümde sunuluyor. İlgili teknikler sonucunda ortaya konan tekniklerin uygulamaları "T1 Temizleme Ve Dekontaminasyon Tozu" ve "Nano Sensörler" başlıklı bölümlerde anlatılıyor. Benzer şekilde takip eden bölümlerde tekstilde nanoteknoloji uygulamaları ve nanoboyutlu kristal mühendisliği gibi uygulama alanları ele alınıyor.

Nano-boyutlu malzemeler kapsamındaki bilimsel ve teknolojik etkinliklerin en önemli konularından biri sayılan ilgili nano-boyut düzeylerinde tanımlama, test ve analiz çalışmalarıysa kitabın takip eden bölümlerinde ele alınıyor. İleri görüntüleme teknikleri arasında yer alan elektron mikroskoplar ve atomik kuvvet mikroskobu çalışmalarının ardından nano-boyutta analiz ve tanımlamanın önemli araç ve teknikleri olarak zetasizer, profilometre ve x-ışınları teknikleri kapsamındaki altyapı, bilgi ve yetenekler örnekleriyle birlikte kısaca veriliyor.

Kitap, ülkemizdeki nanoteknoloji çalışmaları konusunda değerli bilgileri bir arada sunuyor. Çalışmanın nanoteknoloji konusuna ilgili duyan genç araştırmacılara ve araştırmacı adaylarına yol gösterici ve motive edici olmasını diliyoruz.

